

Yttrande**2019-12-17**

Miljödepartementet
m.remissvar@regeringskansliet.se
karl.lilja@regeringskansliet.se

Handläggare:
Ingela Lindqvist

Dnr: 2019-02347

Remissvar avseende betänkandet Sveriges miljöövervakning – dess uppgift och organisation för en god miljöförvaltning (SOU 2019:22)

Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) har granskat innehållet i betänkandet Sveriges miljöövervakning – dess uppgift och organisation för en god miljöförvaltning (SOU 2019:22).

Sammanfattning

- Formas tillstyrker i huvudsak utredningens förslag.
- Formas anser att regeringen bör överväga att istället för att införa ett miljöövervakningsråd direkt tilldela Naturvårdsverket rådets föreslagna arbetsuppgifter.
- Formas välkomnar särskilt förslagen att förstärka och förbättra arbetet hos de nationella datavärdarna.
- Formas föreslår att regeringen ger Formas uppdrag och resurser för att aktivt främja användning av relevant data i forskning inom Formas områden, exempelvis geodata samt rymd- och satellitdata.
- Formas anser att miljöövervakning utgör en självklar del av hållbarhetsforskning och att det finns goda möjligheter att söka finansiering för den typen av projekt inom ramen för flera av myndighetens satsningar. Formas anslag behöver dock förstärkas i enlighet med myndighetens underlag till regeringens kommande forsknings- och innovationsproposition.

Förslaget om miljöövervakningsråd

Formas ser fördelar med att en särskild aktör ges ett uppdrag i enlighet med utredningens förslag till miljöövervakningsråd. Formas bedömer dock mervärdet av att använda sig av konstruktionen råd som begränsat. Både styrning och uppföljning av arbetet förenklas om uppgifterna istället läggs direkt på Naturvårdsverket.

Den eventuella extra förankring som skulle kunna uppnås genom ledamöter knutna till berörda myndigheter bör istället kunna skapas genom traditionell samverkan där en given aktör, förslagsvis Naturvårdsverket, ges i uppdrag att vara drivande. Det eventuella oberoende som ett råd skulle

bidra till i förhållande till Naturvårdsverkets ordinarie verksamhet vad gäller miljöövervakning bedömer Formas som i praktiken begränsat.

Formas anser i övrigt att de förslag på arbetsuppgifter som utredningen föreslagit för rådet är väl avvägda.

Förslagen rörande datavärden och användning av miljöövervakningsdata i forskning

Formas finansierar hållbarhetsforskning. God tillgång till data från miljöövervakning är ett viktigt underlag för mycket av den forskning som Formas finansierar. Formas välkomnar därför utredningens förslag att förtydliga och utöka de nationella datavärdarnas uppgifter att samla in och förmedla miljöövervakningsdata.

Formas finansierar även forskning som bidrar till att skapa nya möjligheter för miljöövervakning, avseende rent tekniska verktyg men också rörande relevanta inriktningar för miljöövervakning.

Formas föreslog i sitt underlag till den kommande forskningspropositionen att regeringen ger Formas uppdrag och resurser för att aktivt främja användning av relevant data i forskning inom Formas områden, exempelvis geodata samt rymd- och satellitdata.¹

Bakgrunden till detta är att Formas bedömer att den forskning som myndigheten finansierar inte fullt ut tillvaratar de möjligheter som digitalisering erbjuder. Formas analys visar att andelen vetenskapliga publikationer med tydliga inslag av digitalisering under perioden 2008–2018 var mycket låg inom miljö och areella näringar, endast 3,5 procent respektive 2,2 procent. Motsvarande siffra för samhällsbyggande var 7,3 procent. Med digitalisering menas här digitala tekniker i framkant såsom AI, blockkedjor, big data med mera. Andelen publikationer med inslag av digitalisering är alltså förhållandevis låg för samtliga områden där Formas finansierar forskning.²

Ett riktat uppdrag i syfte att främja användning av relevant geodata inom forskning kan vara ett sätt att bidra till att hållbarhetsforskning i högre utsträckning utnyttjar potentialen i digitalisering och använder den data som finns insamlad.

Förslag rörande behov av forskning kopplat till miljöövervakning

Formas analyserar kontinuerligt sammansättningen av den forskning som finansieras och undersöker i samband med detta vilka potentiellt inom forskning eftersatta områden som är relevanta för samhället. Mot bakgrund av dessa analyser delar Formas bilden att det finns ett starkt behov av forskning kopplat till miljöövervakning.

Formas bedömer dock att det finns goda möjligheter för forskningsprojekt som tar sikte såväl på att vidareutveckla verktyg för hur miljöövervakning kan genomföras som för att ta fram nya områden som bör omfattas av miljöövervakning inom ramen för Formas nuvarande verksamhet.

Detta gäller inte minst Formas största utlysning, årliga öppna. I den årliga öppna utlysningen välkomnar Formas ansökningar inom rådets tre ansvarsområden – miljö, areella näringar och

¹ Kunskap för hållbar omställning Ett underlag till Sveriges forsknings- och innovationspolitik 2021–2024.

² Damvad Analytics (2019). Digitaliseringen inom svensk forskning- Utmaningar och potential inom miljö, areella näringar och samhällsbyggande. Formas

samhällsbyggande. Syftet med utlysningen är att möjliggöra för forskare att angripa forskningsbehov som de själva identifierat. Miljöövervakning är även ett område som är högaktuellt inom de områden Formas äskat ökade medel för i den kommande forskningspropositionen. Exempel på detta är äskandet av medel för ett nationellt forskningsprogram för vatten, särskild satsning på biologisk mångfald m.m.³

Ett forskningsprogram är en långtgående satsning som kräver stora resurser. Formas delar bilden att miljöövervakning är ett område där forskning har en viktig roll att spela. Sammantaget bedömer dock myndigheten att det är effektivare att hantera dessa frågor inom ramen för dagens struktur för utlysning av medel. Formas medel såväl för forskarinitierad som tematiskt inriktad forskning behöver dock förstärkas i enlighet med Formas underlag till regeringens kommande forsknings- och innovationsproposition.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Ingrid Petersson, efter föredragning av utredaren Ingela Lindqvist. I beredningen har även avdelningscheferna John Tumpane och Erik Eriksson deltagit.

Ingrid Petersson

Ingela Lindqvist

³ Kunskap för hållbar omställning Ett underlag till Sveriges forsknings- och innovationspolitik 2021–2024.

